

V Bruseli 28. 1. 2014
COM(2014) 30 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy

(Text s významom pre EHP)

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy

(Text s významom pre EHP)

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Výsledky v oblasti zabezpečovania kvality odborného vzdelávania a prípravy (OVP)	4
2.1.	Mechanizmy zabezpečovania kvality na úrovni systémov OVP	4
2.2.	Mechanizmy zabezpečovania kvality na úrovni poskytovateľov OVP	5
3.	Problémy, ktoré treba prekonať	7
3.1.	Prínos rámca EQAVET k transparentnosti OVP	7
3.2.	Riadenie.....	8
4.	Záver a ďalšie kroky	9
4.1.	Hodnotiace závery.....	9
4.2.	Vykonávanie rámca EQAVET.....	9
4.3.	Nad rámec EQAVET	11

1. Úvod

Na to, aby sa Európa vymanila z hospodárskej krízy, je potrebný inteligentný rast¹, čo si vyžaduje vysokokvalifikovaných ľudí. Podľa odhadov strediska CEDEFOP sa zníži dopyt po nízkokvalifikovaných osobách a stúpne dopyt po ľuďoch s vysokou kvalifikáciou. Najväčší záujem bude o osoby so strednou kvalifikáciou².

Ako zdôrazňuje Komisia v nedávnej sérii strategických dokumentov, odborné vzdelávanie a príprava (OVP) zohráva v tomto kontexte kľúčovú úlohu. Napriek silnému politickému zameraniu, ktoré sa kladie na OVP, čelí tento systém aj naďalej významným výzvam, ako sú: zvyšovanie jeho príťažlivosti, zavedenie učenia sa prácou, zvyšovanie relevantnosti pre trh práce, posilňovanie významu usmerňovania v oblasti profesie a vzdelávania, profesijný rozvoj učiteľov a školiteľov a lepšie uznávanie a vyššia prehľadnosť výsledkov OVP medzi jednotlivými krajinami a rôznymi možnosťami štúdia.

Zabezpečovanie kvality má pri riešení týchto problémov dôležitú úlohu, a to najmä pri prekonávaní nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a zvyšovaní zamestnateľnosti mladých ľudí. Malo by konečne dôjsť k spoločnému porozumeniu excelentnosti OVP, čím by sa zjednodušilo vzájomné uznávanie vzdelania získaného v rôznych krajinách a umožnila sa tak väčšia mobilita a lepšia odozva na hospodárske a spoločenské problémy.

Toto je prvá správa o pokroku dosiahnutom v zabezpečovaní kvality OVP v Európskej únii, ktorá vychádza po prijatí odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy³ (ďalej len „odporúčanie EQAVET“). Správa poskytuje prehľad o nadobudnutých skúsenostiach a predstavuje návrhy Komisie pre nadchádzajúce obdobie.

Odporúčaním EQAVET sa zavádza referenčný nástroj, ktorý má členským štátom pomôcť presadzovať a monitorovať nepretržité zlepšovanie systémov OVP. Tento rámec by mal prispieť k zlepšovaniu kvality OVP a k vyššej transparentnosti a jednotnosti vývoja politiky v oblasti OVP medzi členskými štátmi, a tým podporovať vzájomnú dôveru, mobilitu pracovníkov a študentov, ako aj celoživotné vzdelávanie.

Rámec pozostáva z cyklu štyroch fáz (plánovanie, vykonávanie, hodnotenie a preskúmanie). Každá z fáz sa opiera o kvalitatívne kritériá a orientačné deskriptory⁴, ktoré sa majú použiť na úrovni systému OVP, poskytovateľov OVP a úrovni udeľovania kvalifikácií. Takýto rámec poskytuje systematický prístup ku kvalite a kladie silný dôraz na monitorovanie a zlepšovanie kvality spojením interného a externého hodnotenia, preskúmania a ďalších postupov zameraných na zlepšovanie kvality, a to na základe meraní a kvalitatívnej analýzy.

Rámec je potrebné chápať ako „súbor nástrojov“, z ktorého si môžu rôzni používatelia vybrať také prvky, ktoré považujú za najrelevantnejšie pre svoje konkrétne potreby. K navrhovaným ukazovateľom na meranie zlepšovania kvality OVP patria údaje ako investície do odbornej prípravy učiteľov a školiteľov, účasť na študijných programoch OVP, miera ich úspešného dokončenia a miera zamestnaných absolventov, využívanie nadobudnutých zručností na

¹ Oznámenie Komisie, „*Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva*“, COM(2012) 582 final z 10. 10. 2012.

² CEDEFOP, *Roads to recovery: three skill and labour market scenarios for 2025* (Cesty k oživeniu hospodárstva: tri scenáre z oblasti zručností a trhu práce), jún 2013.

³ Ú. v. EÚ C 155, 8.7.2009, s. 1.

⁴ Deskriptory na úrovni systému v etape plánovania poskytujú napríklad medzníky ako opis dlhodobých a strednodobých cieľov systému OVP po konzultácii so zainteresovanými stranami, stanovenie cieľov a ukazovateľov pre monitorovanie či určenie potrieb odbornej prípravy.

pracovisku, miera nezamestnanosti, výskyt zraniteľných skupín, mechanizmy na určovanie potrieb odborného vzdelávania na trhu práce a systémy na podporovanie prístupu k OVP.

V odporúčaní Komisia vyzvala členské štáty k tomu, aby navrhli národný prístup zameraný na zlepšovanie systémov zabezpečovania kvality na vnútroštátnej úrovni, určili národné referenčné miesto (NRM) na zabezpečenie kvality a stali sa súčasťou európskej siete (EQAVET).

2. VÝSLEDKY V OBLASTI ZABEZPEČOVANIA KVALITY ODBORNÉHO VZDELÁVANIA A PRÍPRAVY (OVP)

2.1. Mechanizmy zabezpečovania kvality na úrovni systémov OVP

Excelentnosť OVP na systémovej úrovni si vyžaduje stratégiu nepretržitého rozvoja zručností, zacielenie na vysokokvalitné výsledky vzdelávania, mobilitu, vzájomné uznávanie vzdelávania a prístupnosť medzi systémami, ako aj zavedenie politik založených na dôkazoch, ktoré zvýšia účinnosť a efektívnosť systému. Rovnako so sebou prináša spoluprácu, spolufinancovanie a integráciu OVP do systému všeobecného vzdelávania a odbornej prípravy⁵.

Podľa výsledkov prieskumu⁶, ktorý vypracoval sekretariát siete EQAVET, a výsledkov externého hodnotenia⁷ viac ako 20 krajín zjednotilo svoje prístupy zabezpečovania kvality, pričom rámec EQAVET priamo prispel k formovaniu vnútroštátneho systému v 14 krajinách (BG, CZ, EL, HU, HR, MT, RO, FYROM a BE-fr, ES, IT, LV, LT, SI, kde reformy práve prebiehajú). Väčšina prístupov pokrýva tak základné⁸, ako aj ďalšie OVP⁹ poskytované inštitúciami, ktoré je väčšinou financované z verejných zdrojov. Niektoré krajiny už mali vypracované prístupy v súlade s rámcom EQAVET, a preto ich nemuseli výrazne upravovať.

V súčasnosti má väčšina vnútroštátnych systémov vzdelávania a odbornej prípravy v EÚ zavedené štandardy kvality pre poskytovateľov OVP¹⁰, ktoré sa používajú najmä ako podmienka pre financovanie či získanie akreditácie a/alebo ich vyžadujú právne predpisy.

Takmer všetky členské štáty zhromažďujú údaje s cieľom zlepšiť účinnosť a efektívnosť svojich systémov a na tento účel si vytvorili príslušné metódy zhromažďovania údajov, napr. dotazníky a ukazovatele/metrické hodnoty. To však automaticky neznamená, že dochádza k pravidelnému preskúmaniu príslušných postupov a návrhu akčných plánov na zmenu. Prieskum totiž ukazuje, že približne iba jedna tretina krajín vykonáva pravidelné kontroly a navrhuje akčné plány. Vo väčšine prípadov členské štáty uverejňujú informácie o výsledkoch dostupných hodnotení¹¹.

⁵ Pracovný dokument útvarov Komisie, SWD(2012) 375 z 20. 11. 2012, s. 38.

⁶ EQAVET, *Supporting the implementation of the European quality assurance reference framework: Results of the EQAVET Secretariat Survey* (Podpora pri vykonávaní európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality: výsledky prieskumu organizovaného sekretariátom siete EQAVET), 2012, s. 20. K dispozícii na webovej lokalite sekretariátu siete EQAVET, <http://www.eqavet.eu/gns/what-we-do/annual-forum.aspx>.

⁷ ICF GHK, *Evaluation of implementation of EQAVET Final report* (Hodnotenie vykonávania záverečnej správy siete EQAVET), (ďalej len „externé hodnotenie“), 2013, s. 51.

⁸ „Odborné vzdelávanie a príprava, ktoré sa realizujú v základnom systéme vzdelávania, zvyčajne pred vstupom do pracovného života.“ Definícia podľa CEDEFOP, *Terminology of European education and training policy* (Terminológia európskej politiky vzdelávania a odbornej prípravy), Luxemburg, OP, 2008.

⁹ „Vzdelávanie a odborná príprava, ktoré nasledujú po základnom vzdelávaní a odbornej príprave – alebo po vstupe do pracovného života [...]“, CEDEFOP, tamtiež.

¹⁰ EQAVET, prieskum sekretariátu, cit. s. 29.

¹¹ Tamtiež, s. 68: BE (nl), BG, DK, DE, EE, IE, ES, LV, LT, NL, AT, PL, RO, SK, FI, SE, UK, HR.

Čo sa týka používania ukazovateľov, postupy v jednotlivých krajinách sú dosť odlišné. Kým niektoré ukazovatele podľa všetkého používa väčšina členských štátov (napr. účasť na programoch OVP a miera ich úspešného ukončenia), iné kľúčové ukazovatele zamerané na výsledky, ako sú napríklad „využitie zručností na pracovisku“ alebo „podiel zamestnaných študentov v určitom čase po dokončení odbornej prípravy“, sa používajú menej, hoci by mohli poskytnúť dôležité dôkazy o tom, ako zabezpečiť lepšie zosúladenie s potrebami trhu práce. Údaje pre tieto ukazovatele sa vo všeobecnosti získavajú najťažšie.

Podľa nedávneho prieskumu, ktorý sa uskutočnil medzi národnými referenčnými miestami siete EQAVET, iba 75 % z nich považuje za užitočné zvýšiť mieru spolupráce v rámci EÚ s cieľom vypracovať podmienky pre referenčné porovnanie pomocou jedného alebo viacerých ukazovateľov EQAVET¹².

Rovnaký prieskum uvádza, že orientačné deskriptory EQAVET sa používajú na riadenie kvality v 22 systémoch základného OVP. V externom hodnotení sa spomína, že je náročné porovnať vnútroštátne merania zabezpečovania kvality s deskriptormi EQAVET, pretože deskriptory sú veľmi všeobecné a často pokrývajú aspekty, ktoré nie sú súčasťou príslušných meraní zabezpečovania kvality, ale skôr súčasťou politik a prístupov tvorby politik OVP.¹³ Tento globálny prístup je však nápomocný aj pri prechode z prístupu založeného na súbore nástrojov na kultúru zlepšovania kvality.

Kvalitný systém OVP navyše uľahčuje nepretržitý vývoj zručností, mobilitu a prístupnosť medzi OVP a vysokoškolským vzdelávaním (VV). Asi polovica krajín tvrdí, že zabezpečovanie kvality v ich systémoch OVP pomáha získavať prístup k VV prostredníctvom rôznych mechanizmov: kvalifikácie OVP so zaručenou kvalitou sa uznávajú ako bežná kvalifikácia pre vstup do VV (napr. IE, NL) alebo majú dvojaký status – považujú sa za vzdelávanie alebo odbornú prípravu. To však poukazuje aj na skutočnosť, že v mnohých krajinách je prístupnosť medzi systémami stále iba cieľom, na realizáciu ktorého je potrebné vyvinúť veľmi veľké úsilie.

Väčšina krajín už zaviedla mechanizmy a postupy na určovanie potrieb odbornej prípravy v oblasti základného OVP a väčšina z nich má takéto mechanizmy aj pre oblasť ďalšieho OVP¹⁴. Na posúdenie účinnosti týchto systémov, ich spojitosti s panorámou zručností EÚ¹⁵ a toho, či k účasti jednotlivých profesijných oblastí (najmä odborných organizácií a podnikov) dochádza spôsobom spolupráce alebo poradenstva¹⁶, je však potrebné vykonať hĺbkovú analýzu. Takáto analýza sa totiž ukázala ako veľmi dôležitá pri zostavovaní štúdijských programov založených na vysokokvalitných výsledkoch vzdelávania, ktoré zodpovedajú potrebám trhu práce.

2.2. Mechanizmy zabezpečovania kvality na úrovni poskytovateľov OVP

Vysokokvalitná podpora vo vzdelávaní, skúsení učiteľia a školitelia a účinné vedenie zo strany zručného riaditeľa školy sú síce všetky dôležité faktory, no inštitúciám OVP pomáhajú pri poskytovaní OVP na vysokej úrovni aj strategické väzby a vytváranie kontaktov so širšou hospodárskou komunitou na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni.¹⁷

¹² EQAVET, prieskum sekretariátu, cit. kap. 5.

¹³ Externé hodnotenie, cit. s. 32.

¹⁴ EQAVET, prieskum sekretariátu, cit. s. 61 a s. 72.

¹⁵ Pozri tiež <http://euskills panorama.ec.europa.eu/>.

¹⁶ Ďalším OVP a vzdelávaním dospelých sa zaoberalo niekoľko výskumných projektov v rámci RP7. Pozri tiež: „*Adult and continuing education in Europe. Using public policy to secure a growth in skills.*“ (Vzdelávanie dospelých a ďalšie vzdelávanie v Európe. Používanie verejnej politiky na zabezpečenie rastu zručností). Európska komisia, 2013.

¹⁷ SWD(2012) 375, cit. s. 38.

Väčšina krajín má zriadený spoločný rámec zabezpečovania kvality pre poskytovateľov OVP (alebo je v procese jeho vytvárania), ktorý je zlučiteľný s európskym referenčným rámcom zabezpečenia kvality OVP. Takmer všetky krajiny majú zákonom stanovené externé hodnotenie poskytovateľov OVP, pričom 22 krajín¹⁸ vyžaduje, aby poskytovatelia OVP mali interné mechanizmy na zabezpečenie kvality, a v ďalších šiestich krajinách (BE-fr, BG, FR, IT, LT, SK) sú takéto mechanizmy dobrovoľné, ale vítané.

Najčastejšou formou externého preskúmania je inšpekcia. Vo všeobecnosti ide o služby školskej inšpekcie, ktoré pokrývajú základné OVP aj všeobecné vzdelávanie. Používajú sa aj iné formy externého hodnotenia, no najmä v ďalšom OVP. V rámci základného OVP sú menej bežné. Niektoré spolkové krajiny v Nemecku od poskytovateľov napríklad vyžadujú, aby zavádzali systémy riadenia kvality, ako sú Q2E, EFQM, QZS alebo ISO 9001. Na Malte sa vyžaduje, aby poskytovatelia prešli kvalitatívnym auditom, ktorý vykonávajú externí experti. Niektoré krajiny majú špeciálne agentúry pre zabezpečovanie kvality a hodnotenie. Sú nimi napr. agentúra pre zabezpečovanie kvality vzdelávania a odbornej prípravy vo flámskej komunite v Belgicku, ktorá pokrýva celú oblasť vzdelávania a odbornej prípravy okrem vysokoškolského vzdelávania, dánsky hodnotiaci inštitút, ktorý má na starosti celý systém vzdelávania, a španielsky národný inštitút pre hodnotenie vzdelávania a odbornej prípravy.

Právne predpisy v mnohých krajinách prikazujú poskytovateľom OVP systematicky hodnotiť ich aktivity, ako aj kvalitu a efektívnosť odbornej prípravy, ktorú poskytujú. V BG, HR, CZ, DK, EE, HU, RO, SI a na SK takéto hodnotenie zahŕňa povinné sebahodnotiace správy a plány na zlepšenie, ktoré poskytujú informácie pre externé hodnotenia. Sebahodnotenie v značnej miere používajú aj poskytovatelia základného OVP v Rakúsku, hoci tu tento postup nie je povinný.

Kľúčovým dôvodom pre sebahodnotenie na úrovni poskytovateľa je vývoj kultúry kvality v rámci vzdelávacích a prípravných inštitúcií. Takéto hodnotenie má pozitívny vplyv aj na zodpovednosť a riadenie poskytovateľov OVP, ktorí sú zodpovední za poskytovanie kvalitných výsledkov. Keďže okolnosti každého poskytovateľa OVP sú iné, sebahodnotenie umožňuje každej organizácii vyvinúť rámec a súbor opatrení zodpovedajúcich danému kontextu a realite.

V členských štátoch existuje široká škála postupov interného preskúmania. Niektoré krajiny od poskytovateľov OVP vyžadujú, aby svoje interné kontroly zamerali na konkrétne oblasti činností. Kým v niektorých krajinách neexistujú žiadne usmernenia k tomu, ako pristupovať k zabezpečovaniu kvality, iné vypracovali príručky, metodológie a založili webové stránky s cieľom zjednodušiť tento proces¹⁹. Niektoré krajiny zaviedli medzi jednotlivými poskytovateľmi OVP proces vzájomnej kontroly a učenia sa, ktorý je vo väčšine prípadov založený na európskej metodológii vyvinutej v rámci projektu Leonardo da Vinci²⁰.

Poskytovatelia OVP zvyknú vo všeobecnosti využívať deskriptory menej než možno badať na systémovej úrovni²¹. Poskytovatelia OVP síce často podstupujú proces akreditácie²² a externého alebo interného preskúmania, no uplatňovanie cyklu EQAVET nie je až také bežné. To dokazuje, že v oblasti dosahovania úrovne poskytovateľa OVP je stále priestor na zlepšovanie, a to najmä prostredníctvom násobiteľov. V tomto zmysle by mohli projekty

¹⁸ AT, BE-nl, CY, CZ, DK, EE, FI, HU, IE, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, UK, HR, IC a FYROM, EQAVET, prieskum sekretariátu, cit. s. 24.

¹⁹ Externé hodnotenie, cit. s. 25.

²⁰ <http://www.peer-review-education.net/>.

²¹ EQAVET, prieskum sekretariátu, cit. s. 104.

²² Výraz „akreditácia“ použitý v tomto dokumente treba chápať ako akreditáciu v oblasti vzdelávania, a nie vo význame akreditácie, aký sa uvádza v nariadení (ES) 765/2008.

EQAVET slúžiť ako osvedčené postupy. Ako príklad možno uviesť maltský projekt zabezpečovania kvality OVP, ktorý sa stal základom usmernení pre inštitúcie OVP v rámci uplatňovania ukazovateľov, alebo holandský projekt, ktorý vyvinul prístup k zabezpečovaniu kvality zdola nahor prostredníctvom spolupráce s poskytovateľmi OVP a podporil kultúru kvality²³.

Jedným z hlavných problémov zabezpečovania kvality je rozmer učenia sa prácou. Odborná príprava školiteľov nebýva často zaručená a prehľad takýchto postupov je zvyčajne veľmi slabý.

Kritériá, deskriptory a ukazovatele EQAVET neposkytujú konkrétne usmernenia k zabezpečovaniu kvality učenia prácou. Na túto slabosť sa na politickej úrovni poukázalo v rámci brugskeho komuniké, ktoré vyzýva zúčastnené krajiny k tomu, aby do roku 2015 vyvinuli spoločný rámec zabezpečovania kvality pre poskytovateľov OVP. Tento rámec by malo byť možné uplatniť aj na učenie sa prácou a mal by byť zlučiteľný s rámcom EQAVET²⁴. Sieť EQAVET zostavila pracovnú skupinu a v súčasnosti vyvíja usmernenia pre túto oblasť.

3. PROBLÉMY, KTORÉ TREBA PREKONAŤ

Prieskum a externé hodnotenie siete EQAVET ukazujú, že niektoré črty rámca EQAVET sú v kultúrach zabezpečovania kvality jednotlivých členských štátov dobre zakotvené. Pri dosahovaní spoločného porozumenia, ktoré by výrazným spôsobom uľahčilo vzájomné uznávanie kvalifikácií a zvýšilo mobilitu, však existuje veľký priestor na zlepšenie.

3.1. Prínos rámca EQAVET k transparentnosti OVP

Potenciál rámca EQAVET pre oblasť transparentnosti, do ktorej patrí podpora vzájomnej dôvery, mobilita medzi krajinami a celoživotné vzdelávanie, ešte nie je úplne využitý. Badať to z obmedzenej synergie s európskymi nástrojmi, ktoré sa konkrétne zaoberajú prehľadnosťou kvalifikácií a zručnosťami: európsky kvalifikačný rámec (EQF)²⁵, európsky systém prenosu kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET)²⁶ a rámec Europass²⁷. Tieto nástroje sa zameriavajú na výsledky vzdelávacieho procesu – teda na to, čo ľudia skutočne vedia a dokážu. Hoci kvalita výsledkov predstavuje konečné kritérium v rozhodovaní o kvalite vzdelania, týmto aspektom sa rámec EQAVET nezaoberá, a teda nepokrýva konkrétne zabezpečovanie kvality návrhu, posúdenia a certifikácie kvalifikácie, hoci v odporúčaní sa uvádza, že rámec by sa mal uplatňovať aj na úrovniach udeľovania kvalifikácií. Táto skutočnosť poukazuje na potrebu nadviazania užšieho vzťahu s kvalifikačnými rámcami na vnútroštátnej a európskej úrovni.

Postupy na uľahčenie vzájomného uznávania vzdelania existujú pre oblasť OVP (medzinárodné certifikácie niektorých povolání) a VV (siete ENIC/NARIC). Je však zrejmé, že tieto postupy ešte úplne nedozreli. Ďalšou možnou oblasťou rozvoja by mohlo byť upevnenie väzieb medzi rámcom EQAVET a systémom ECVET. Jedným z pôvodných cieľov rámca EQAVET bolo podporiť vytvorenie systému ECVET. Systémy na prenos kreditov pre

²³ Pozri tiež <http://eqavetprojects.eu/>.

²⁴ Pozri tiež *Brugske komuniké o posilnenej európskej spolupráci v oblasti odborného vzdelávania a prípravy*, 7. 12. 2010, strategický cieľ 2b.

²⁵ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008, Ú. v. EÚ 2008/C 111/01 zo 6.5.2008.

²⁶ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009, Ú. v. EÚ 2009/C 155/02 z 8.7.2009.

²⁷ Rozhodnutie 2241/2004/ES, Ú. v. EÚ L 390/6 z 31.12.2004.

OVP však doposiaľ vyvinulo iba niekoľko krajín (FI, IE, UK, EE, SE, SL a LU, IT pre základné OVP)²⁸ a vo väčšine krajín je systém ECVET ešte stále v štádiu vývoja²⁹.

Mimoriadne dôležitá je otázka mobility medzi jednotlivými podsektormi vzdelávania. Priestupnosť do systému vysokoškolského vzdelávania predstavuje významný prvok v úsilí o dosiahnutie príťažlivosti OVP a smerovania k excelentnosti OVP. V tomto ohľade je v súčasnosti ešte stále priestor na zlepšovanie. Európske normy a usmernenia (ENU) pre zabezpečovanie kvality v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania³⁰ síce obsahujú spoločné zásady, no umožňujú používať rôzne operatívne prístupy a badať v nich nízku úroveň koordinácie medzi jednotlivými nástrojmi. Vďaka organizácii niekoľkých spoločných podujatí sa však v poslednej dobe zlepšil vzájomný dialóg a spolupráca. V prílohe 3 k EQF sa navrhuje vytvorenie spoločných zásad zabezpečovania kvality pre vysokoškolské vzdelávanie aj OVP, no neodkazuje sa pritom ani na ENU ani na rámec EQAVET³¹.

Vhodný rozvoj modelu EQAVET, pravdepodobne so silnejším zameraním na kvalitu výsledkov vzdelávania, predstavuje jedno z opatrení, ktoré navrhuje európska pracovná skupina pre kvalitu vzdelávania dospelých (preto aj v oblasti ďalšieho OVP) s cieľom vytvoriť spoločný prístup k zabezpečovaniu kvality v celoživotnom vzdelávaní z dlhodobého hľadiska³².

3.2. Riadenie

Hoci odporúčanie EQAVET vyzýva k účasti všetkých zainteresovaných strán na celom cykle zabezpečovania kvality, zdá sa, že štruktúra riadenia na európskej úrovni pozostáva väčšinou z predstaviteľov pochádzajúcich zo sektora základného OVP. Čo sa týka vnútroštátnych štruktúr riadenia, prieskum sekretariátu siete EQAVET naznačuje potrebu zabezpečiť lepšiu a trvalú účasť niektorých kategórií zainteresovaných strán, a to najmä študentov, vysokoškolského sektora, zamestnávateľov a aktérov pôsobiacich na trhu práce, ako aj regionálnych a miestnych orgánov.

Vzhľadom na to, že rámec EQAVET prispel k lepšiemu zabezpečovaniu kvality vo vnútroštátnych systémoch OVP, zároveň tým uľahčil komunikáciu a výmenu poznatkov medzi nimi a podporil konzistentnosť vývoja OVP v rôznych krajinách. Tým sa do určitej miery prispieva k všeobecnému cieľu presadzovania transparentnosti a konzistencie vo vývoji politik v oblasti OVP medzi jednotlivými členskými štátmi.

Tento proces však nevedol k vytvoreniu jednoducho porovnateľných deskriptorov pre vnútroštátne opatrenia zabezpečovania kvality, ktoré často nie sú súčasťou obsiahlych dokumentov a nemajú štruktúru rámca EQAVET. Jednotlivé krajiny väčšinou opisujú svoje systémy zabezpečovania kvality tak, že odkazujú na interné a externé hodnotenie

²⁸ EQAVET, Serban Iosifescu, *Quality assurance procedures in the processes of certification, curricula setting, accreditation and training of trainers in European VET systems* (Postupy zabezpečovania kvality v procesoch certifikácie, zostavovania učebných plánov, akreditácie a odbornej prípravy školiteľov v európskych systémoch OVP), 2011.

²⁹ CEDEFOP, *Trends in VET policy in Europe 2010-12* (Trendy v politike OVP v Európe v rokoch 2010 – 2012), 2012, s. 59.

³⁰ ENQA, *European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area* (Európske normy a usmernenia pre zabezpečovanie kvality v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania), 2005.

³¹ Hoci v tom čase ešte neexistoval rámec EQAVET ako taký, bol už vytvorený spoločný rámec zabezpečovania kvality OVP.

³² *Final report of the Thematic Working Group on quality in adult learning* (Záverečná správa tematickej pracovnej skupiny pre kvalitu v oblasti vzdelávania dospelých). Pozri tiež paralelné štúdiu o kvalite vzdelávania dospelých http://ec.europa.eu/education/adult/doc/qualityannex_en.pdf.

poskytovateľov OVP, hodnotenia na systémovej úrovni na účely vývoja politik a na kvalitu návrhu a udeľovania kvalifikácií.

Do určitej miery sa tak deje v dôsledku flexibilného prístupu odporúčania EQAVET, ktoré umožňuje krajinám a poskytovateľom OVP vybrať si zo širokej škály nástrojov a prvkov a prispôbovať ich. Takýto prístup sa na jednej strane zdá veľmi účinný v šírení používania týchto nástrojov, no na druhej strane ešte nevedol k prijatiu spoločného prístupu k opisu opatrení pre zabezpečovanie kvality a vývoja OVP.

Priame odkazovanie na rámec EQAVET pri opise vnútroštátnych opatrení môže byť navyše náročné, pretože rámec EQAVET navrhuje inú terminológiu pre zabezpečovanie kvality na úrovni systému OVP a inú na úrovni poskytovateľov OVP³³. To však nie je bežné na vnútroštátnej úrovni, kde sa môže klasické opatrenie, akým je napríklad inšpekcia, uplatniť tak na systém, ako aj na konkrétneho poskytovateľa.

4. ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

4.1. Hodnotiace závery

Úvahy uvedené v predchádzajúcich častiach možno zhrnúť takto:

- Rámec EQAVET prispel k vytváraniu kultúry kvality v oblasti OVP v európskych krajinách, ako aj k jej praktickému vykonávaniu, a to najmä prostredníctvom vývoja kvalitných operačných opatrení v rámci siete EQAVET³⁴.
- Tieto opatrenia však boli zamerané na poskytovanie vzdelávania v rámci inštitúcií a škôl (najmä z oblasti základného OVP a niekoľko z ďalšieho OVP) a mali menej badateľný vplyv na učenie sa prácou a neformálne poskytovanie vzdelávania (ktoré tvorí väčšinu ďalšieho OVP, ale mohlo by mať kľúčovú úlohu aj v základnom OVP v duálnych systémoch).
- Vďaka flexibilnému prístupu rámca EQAVET, ktorý umožňuje výber a prispôbovanie nástrojov, sa zjednodušilo jeho používanie, no zároveň sa znížil jeho potenciál vo forme spoločného jazyka a koncepčného rámca pre všetky krajiny.

Vzniká preto jasná potreba lepšej spolupráce s inými európskymi nástrojmi na zabezpečovanie kvality a transparentnosti.

EQAVET predstavuje referenčný rámec, ktorý umožňuje flexibilné používanie. Mohlo by sa preskúmať, do akej miery je rozmer rámca potrebný pri zoradovaní kvalitatívnych kritérií, deskriptorov a ukazovateľov, keďže ich použitie je aj tak flexibilné. Do úvahy by sa mali vziať skúsenosti z používania európskych noriem a usmernení (ENU) na zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania, aj čo sa týka rozsahu ich pôsobnosti (ENU konkrétne podporujú kvalitu inštitúcií, nie systému), pričom však netreba zabúdať na niektoré nedostatky ENU.

4.2. Vykonávanie rámca EQAVET

Konečným cieľom kvalitatívnych opatrení v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy je kvalita výsledkov vzdelávacieho procesu – teda to, aby študenti OVP získali kvalitné odborné a prierezové zručnosti. Práve na relevantnosť úrovne zručností poukazuje jedno konkrétne

³³ Práve táto skutočnosť predstavuje výrazný rozdiel medzi rámcom EQAVET a ENU, ktoré sa vzťahujú len na inštitucionálnu úroveň.

³⁴ <http://www.eqavet.eu> – pozri najmä IT nástroj o jednotlivých fázach cyklu zabezpečovania kvality.

zistenie nedávneho prieskumu zručností dospelých (PIAAC): dospelé osoby s rovnakou kvalifikáciou z rôznych krajín preukázali zručnosti na výrazne odlišných úrovniach³⁵.

Ak sa bude venovať osobitná pozornosť zabezpečeniu kvality návrhu a udeľovania kvalifikácií v spolupráci s EQF, ECVET a doplnkom k osvedčeniu Europass, rámec EQAVET bude môcť lepšie pristupovať k neformálnemu OVP a učeniu prácou v rámci OVP, ale tiež k riešeniu vznikajúcich problémov súvisiacich s otvorenými vzdelávacími zdrojmi či hromadnými otvorenými online kurzami. Zlepší sa tiež jeho vplyv na transparentnosť a vzájomné uznávanie vzdelávania, pričom sa zohľadnia zásady stanovené v odporúčaní Rady o potvrdzovaní neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa³⁶.

Komisia plánuje podniknúť nasledujúce kroky smerom k jednotnejšiemu vykonávaniu rámca EQAVET, pričom do svojich aktivít zahrnie aj príslušné vnútroštátne orgány a zainteresované strany:

- Vyvíjať deskriptory, ukazovatele a súvisiace usmernenia s cieľom lepšie posúdiť úroveň kvality a príslušnej odbornej spôsobilosti výsledkov, ktoré získajú študenti OVP. Tento cieľ si vyžaduje koordináciu s inými iniciatívami na zabezpečovanie kvality a nástrojmi transparentnosti a spoluprácu s príslušnými orgánmi a sieťami.
- Vyvíjať a testovať usmernenia pre tvorcov politik a poskytovateľov v oblasti vzdelávania spolu s podpornými kontrolnými zoznamami, deskriptormi a ukazovateľmi, ktoré sú zamerané na rôznorodé okolnosti ďalšieho OVP a na konkrétne črty učenia sa prácou. Na uskutočnenie toho cieľa bude potrebná spolupráca s rôznymi zainteresovanými stranami a koordinácia s vývojom v oblasti kvality vzdelávania dospelých.
- Skúsiť využiť európske postupy na sprehľadnenie vnútroštátnych opatrení na zabezpečovanie kvality v jednotlivých krajinách. K tejto činnosti by mohlo patriť vypracovanie informačného dodatku s cieľom uľahčiť spoločné chápanie vnútroštátnych akreditačných postupov jednotlivých poskytovateľov OVP, propagácia spoločných usmernení pre opis postupov zabezpečovania kvality zlučiteľných s rámcom EQAVET alebo vytvorenie spoločnej šablóny pre akreditáciu poskytovateľov OVP aj na základe skúseností európskeho registra zabezpečenia kvality vysokoškolského vzdelávania (EQAR)³⁷ a národných správ o odkazovaní na EQF³⁸.

EÚ bude prostredníctvom programu Erasmus+:

- podporovať cezhraničnú spoluprácu v oblasti zabezpečovania kvality v OVP cez strategické partnerstvá a aliancie pre sektorové zručnosti, ktoré podporujú zmysluplné zapájanie širokej škály zainteresovaných strán, a kvalitnejší medzisektorový dialóg so sektorom vysokoškolského vzdelávania a vzdelávania dospelých na tému zabezpečovania kvality,
- podporovať hlbší dialóg na európskej úrovni prostredníctvom:
 - siete EQAVET zameranej na vývoj kultúry kvality podporou pracovných skupín, seminárov a činností vzájomného učenia sa, do ktorých zapojí zainteresované strany z oblasti zabezpečovania kvality v OVP;
 - vývoja podporných materiálov, akými sú IT nástroje a príručky;

³⁵ OECD, *Skills Outlook 2013* (Prehľad zručností podľa OECD 2013), najmä s. 204.

³⁶ Odporúčanie Rady (2012/C 398/01).

³⁷ Pozri tiež <http://www.eqar.eu/>.

³⁸ Pozri tiež http://ec.europa.eu/eqf/documentation_sk.htm.

- inovačných projektov zameraných na zlepšovanie schopnosti zabezpečovania kvality podporovať skvalitňovanie OVP.

EÚ bude prostredníctvom iniciatívy Horizont 2020:

- šíriť vedomosti o účinnosti verejných politík z oblasti ďalšieho OVP a iných foriem vzdelávania dospelých (vrátane aspektov zabezpečovania kvality) v EÚ a o ich dopĺňaní sa s dynamikou súkromných trhov.

Komisia napokon poznamenáva, že niektoré krajiny sa snažia využiť určitý podiel prostriedkov z európskych štrukturálnych a investičných fondov na financovanie reforiem svojich systémov OVP. Je nevyhnutné, aby v rámci uskutočňovania týchto iniciatív zohrávalo hlavnú úlohu posilňovanie zabezpečovania kvality OVP.

4.3. Nad rámec EQAVET

Občania sa čoraz viac presúvajú medzi systémami – tak v rámci tradičného základného vzdelávacieho systému, ako aj s cieľom obohatiť a rozšíriť si svoje vedomosti a zručnosti počas života. Stále viac vzdelávacích procesov sa vymyká tradičným postupom zatriedenia. Študenti majú – a to celkom oprávnené – čoraz viac možností, ako si zostaviť svoje štúdium. Môžu si vyberať z rôznych podsystémov a spôsobov poskytovania vzdelávania vrátane študijných materiálov poskytovaných prostredníctvom IKT a pritom musia dôverovať ich kvalite.

Vznik kvalifikačných rámcov pre celoživotné vzdelávanie so zaručenou kvalitou, ktoré intenzívne podporuje EQF, je dôvodom k zamysleniu sa nad sektorovým prístupom k zabezpečovaniu kvality a nad tým, či je možné určiť nejaké základné zásady a usmernenia, ktoré by boli platné pre všetky sektory a uplatniteľné na všetky kvalifikácie. S cieľom vysporiadať sa s týmito problémami by bolo vhodné, aby sa o rámci EQAVET uvažovalo v rozsiahлом kontexte všetkých nástrojov transparentnosti a zabezpečovania kvality. Komisia v súčasnosti skúma možnosti užšej koordinácie všetkých európskych nástrojov transparentnosti a zabezpečovania kvality ako spôsob dosiahnutia úplného európskeho priestoru pre zručnosti a kvalifikácie³⁹.

V tejto súvislosti Komisia plánuje podniknúť nasledujúce kroky smerom k lepšej spolupráci v oblasti zabezpečovania kvality celoživotného vzdelávania v Európe:

- Poradiť sa so zainteresovanými stranami o zisteniach tejto správy, ako aj o potrebe a uskutočniteľnosti zlepšovania súdržnosti medzi systémami zabezpečovania kvality v rôznych podsektoroch vzdelávania ako súčasť nadchádzajúcej verejnej konzultácie o európskom priestore pre zručnosti a kvalifikácie, ktorá sa ešte viac snaží spojiť a zblížiť nástroje transparentnosti a uznávania vzdelávania v EÚ.
- Preskúmať, ako by sa dali naplniť ciele rámca EQAVET uplatnením komplexného prístupu k zabezpečovaniu kvality celoživotného vzdelávania.
- V koordinácii s inými iniciatívami na zabezpečovanie kvality a nástrojmi transparentnosti preskúmať praktické požiadavky súvisiace s vývojom medzisektorových zásad a usmernení pre zabezpečovanie kvality celoživotného vzdelávania a podmienky na ochranu špecifických črt jednotlivých podsystémov a vnútroštátnych situácií.

³⁹ Oznámenie Komisie, *Prehodnotenie vzdelávania: investície do zručností na dosiahnutie lepších sociálno-ekonomických výsledkov*, COM(2012) 669 final, 2012.